

РАБОТНИКЪТЪ

(LE TRAVAILLEUR)

ЦѢНА:

3 мѣс. 1 л. 25 ст., 6 м. 2 л. 50, 1 г. 5 л.

10 стотинки всѣки номеръ

ВСИЧКО, ЩО СЕ ОТНАСЯ ДО ВЪСТНИКА, СЕ ИСПРАЩА

ДО РЕДАКТОРА Н. ХР. ГАБРОВСКИ.

ТЪРНОВО.

АБОНИРАНИЕТО СТАВА:

Търново, у редактора

и Шуменъ, печатница „Основа“.

Конституцията и Работниците.

Единъ отъ най-важнитѣ въпроси, който гласослѣднѣлно интересува гражданитѣ у насъ е въпросътъ за измѣненіето на основния законъ — Конституцията. Този въпросъ е подигнатъ отъ правителството и, споредъ калто се научаваме, проектътъ за измѣненіето билъ вече приготвенъ и щѣлъ да бѣде внесенъ за одобреніе въ тая сесия на Народното Собрание. Официозни в. „Свобода“, като съобщава тая новина, посвѣщава и дълги и широки статии, съ които се старай да убѣри читателитѣ си въ добритѣ намѣрѣния на правителството. И голѣо съ навиги тии убѣрени! Правителството неса да озакони официално гършенитѣ до сега беззаконни, за да не се давало поводъ на противникитѣ да го обвиняватъ, че то нарушава Конституцията. Тѣй напри- мѣрь, Конституцията забранява да се даватъ ордени на граждански лица; но понеже до сега съ се давали и прие- мали по единъ беззаконенъ начинъ, то, за да не се обвинява никой, че гърши престъпление, правителството намира за добръ да узакони беззаконіето — да- ваніето на ордени. Ако разсуждаваме тѣй, както разсуждава в. „Свобода“, из- лиза, че трѣбва да се узакони тѣй съ- цю цензурата, боятъ, да се унищожатъ онни членове отъ Конституцията, които гласятъ, че словото, печата, събрания- та, митингитѣ съ свободни, а коррес- понденцията е свѣта и неприкосновен- на. Съ една дума, трѣбвало би да се узаконитъ всичитѣ произволи и безза- кония, които въпреки Конституцията се вършатъ у насъ.

Такава е патристическата логика на в. „Свобода“. Така винаги разсужда- ватъ онни, които не могатъ другоае да оправдайтъ своитѣ беззакония.

Ний съвсѣмъ не се чудимъ, че на- шето правителство неса измѣненіето на Конституцията. Защото въ дѣйстви- телнитѣ отношения на силитѣ въ стра- ната отдавна е станало промѣна. Преди да се подигне въпроса за измѣненіето на *писаната Конституция*, ний знаемъ, че дѣйствителната Конституция на на- шия народъ бѣше измѣнена.

Причината на тая промѣна се крие въ економическия превратъ, който се вършила у насъ. Преди нѣколко годи- ни нашия животъ почиваше върху се- нафско-занаятчийската наредба. Наши- тѣ партии макаръ и да се боряха за ин- тереситѣ на цѣлия народъ, но въ съ- щностъ тѣ зацѣпваха интереситѣ само на дребната градска и селска буржуа- зия. Но подъ влияніето на капитали- стическото производство и на външна- ната конкуренция старитѣ основи на

нашия животъ се разрушиха и се раз- рушаватъ. Народътъ все по-вече и по- вече се раздѣля на два право проти- воположни класа: на богати, въ раждѣтъ на които се натрупватъ богатствата и на сиромаси, числото на които посто- янно се уголъмява. Съ измѣненіето на економическитѣ условия, и мѣняваха се и политическитѣ отношения и пона- тия на нашето общество. Фактическата сила премина въ раждѣтъ на голѣмитѣ капиталисти, на богатата класа. Тая послѣдната, за да подчини бѣдната клас- са и да може по-лесно да я експлоа- тира, естествено се старай да завла- дѣй политическата властъ, да завземе управлението въ ржката си. Защото са- мо съ помощта на политическата властъ тя може да измѣни законитѣ въ своя полза и да узакони своитѣ обществен- ни нужди и классови интереси. Така постъпва сега нашата буржуазия. Слѣдъ- като напара правителството да издаде специални закони за покровителство на пейнитѣ економически интереси, тя се- га посѣга върху основния законъ на страната — Конституцията и неса да го измѣни въ своя полза. Нашитѣ тѣй на- рѣчени либерали, които преди нѣколко години не даваха дума да се каже за измѣненіето на Конституцията и нари- чаха „измѣненіето и предателъ“ всѣко- го, който би помислилъ такова нѣщо, сега сами тѣ посѣгнаха върху своята свитиия, сами тѣ зачервиха и пота- каха знамето на своята партия. Огъ защитници на „народа“, тѣ станаха защитници само на богатата класа у насъ. Водители на „народната либе- рална партия“, г. Стамболовъ, сега е най-богатия и най-видния водител на нашата буржуазна класа.

У насъ сега може да се говори са- мо за двѣ партии: капиталистическа и работническа. Първата носи разни на- звания: либерална, консервативна, ра- дикална, които въ сжщностъ съ кло- чета отъ едно и сжщо дърво — капита- листическата класа. За да може по- лесно да експлоатира народния трудъ, тая класа винаги ще се старай да о- граничи правата на народа и да го отстрани отъ управлението на държав- нитѣ работи. Тѣй напримѣрь, тя може да неса ограничението на свободата на словото, на печата, на събранията, на митингитѣ, правото на общо гласно- даване и още много други ограниче- ния.

Социалистическата партия е партия на работническото население и тя не- са свободна демократическа конститу- ция съ най-широки политически права. Както въ Европа, тѣй сжщо и у насъ, най-горѣщи защитници на политическа- та свобода съ социалиститѣ. Въ сегаш- но време белгийската работническа пар-

тия води най-енергична борба за пра- вото на общо гласнодаване. И защо? Защото работниците разбраха, че безъ политически права не могатъ да изби- ратъ свои представители въ народното събрание, не могатъ да зацѣпваатъ своитѣ интереси противъ експлоатация- та на господаритѣ. Тѣ разбраха, че економическото освобождение на работ- ническата класа може да се извоюва само съ политическа борба. Това сжщо- то нѣщо трѣбва да разбератъ и нашитѣ работници. Тѣ трѣбва да знаятъ, че никой отъ сегашнитѣ партии не е ин- тересована да подобри положението имъ, да защити тѣхнитѣ политически права. Конституцията, напушена отъ либерали- тѣ, намира най-искрени и убѣдени за- щитници въ лицето на българскитѣ со- циално-демократи. Българската социал- но-демократическа партия се бори за пъл- ното политическо и економическо осво- бождение на всички угнетени и експлоа- тирани сжщества у насъ. Спасението на нашитѣ работници е въ редовитѣ на тая партия.

Н. Г.

РАБОТНИЧЕСКИТЪ ГРЕВИ ИЛИ СТАЧКИ.

Работническитѣ дружества и съюзи — казахме ний въ миналий брой на вѣстника — иматъ за цѣлъ не само да помагатъ на своитѣ членове въ време на болѣстъ, или на нужда, но въ сж- що време тѣ водятъ економическа и политическа борба за защита на ин- тереситѣ си, за подобреніе положе- ніето на цѣлата работна класа. За- това тѣ употребяватъ разни средства.

Най-гласното средство за економи- ческа борба на работниците противъ господаритѣ съ *греситѣ* или *стачки- тѣ*. Тѣ съ най-жизъ протестъ про- тивъ експлоатацията на трудътъ. Ра- ботниците отъ една и сжща фабрика или занаятъ, напуцатъ въ едно и сж- що време сѣчивата, спиратъ работата и сжвно излизатъ отъ работнищитѣ съ цѣлъ да принудятъ господаритѣ да подобритъ положението имъ. За това тѣ по-отраго се споразумяватъ, че никой нѣма да отиде на работа, до като господаритѣ не склонитъ да от- стѣпятъ. Въ тоя, както и въ много други случаи, работниците дѣйствуватъ заедно и се поддържатъ единъ други. Другояче не може и да бѣде. Ако всѣкой работникъ, безъ да се е спо- разумѣлъ съ другитѣ си, самъ, от- дѣлно направи стачка, напримѣрь, за да намали работния день, или да уве- личи заплатата си, то господаритѣ ще го неспѣдъ, ще го млоби и ще го при- пудни да гладува. Заради това, работ-

ниците всѣкога заедно трѣбва да напуцатъ работата и заедно да не- катъ намалияніето на работния день и увеличаваніето на заплатата си. Успѣхътъ на стачката винаги зависи отъ съласнето и отъ взаимната под- държка на работниците.

Въ свободнитѣ страни, гдѣто граж- данскитѣ и политически права на гра- ждинитѣ се уважаватъ, стачкитѣ ста- ватъ свободно и винаги иматъ публич- ченъ характеръ. Работниците правитъ събрания подъ открито небе, взематъ рѣшения, подаватъ оплаквания на мѣст- нитѣ власти и въ Народното Собра- ние и всѣкакъ се стараятъ да раз- мърятъ общественното мнѣние въ свои полза. Но нѣкога стачкитѣ се продъл- жаватъ нѣколко мѣсеца на редъ. Въ това време фабрицитѣ спиратъ. Тѣй напримѣрь, миналата година, когато рудничаритѣ въ Белгия направиха ста- чка, белгийската индустрия се намѣри въ най-голѣма опасностъ. Фабрикан- титѣ се принудиха да си доставятъ сжщо и пресѣжко каменни въглища отъ Англия, до като най-сетнѣ от- стѣпиха предъ неспанията на работни- цитѣ. Изобщо, стачкитѣ принасятъ пол- за, когато работниците съ организирани и се поддържатъ взаимно.

Въ греситѣ най-ясно се вижда до- колко интереситѣ на работниците съ противни на интереситѣ на господа- ритѣ. Тукъ именно се проявява злата воля и економическата несъетотел- ностъ на господаритѣ. Безъ работни- цитѣ тѣ нищо не могатъ да произве- датъ; тѣхнитѣ машини и фабрики не имъ принасятъ никакъвъ приходъ, за- щото не могатъ да ги турятъ въ дѣй- ствие. Огъ друга страна, работниците виждатъ, че тѣ създаватъ всичкитѣ богатства и че безъ тѣхния трудъ всичко спира и нищо не вързи на редъ въ обществото. Освѣтъ това, заедно- ната борба противъ експлоатацията на господаритѣ има голѣмо въспитателно значение. Тя развива солидарность между работниците, подига тѣхното човѣчно достоинство и ги прави силни и неспособими. Въ стачката работникитѣ се явява не като покоренъ робъ предъ господаря, но като човѣкъ, като гражданитѣ, който е съзналъ своето унижено положение и протестира про- тивъ него.

Стачкитѣ не съ измислени отъ со- циалиститѣ. Напротивъ, тѣ съ неиз- бѣжно слѣдствие отъ развитието на капиталистическото производство. Другъ пакъ ний не разгледаме какъва полза съ принасятъ стачкитѣ на европейскитѣ работници и какъво значение иматъ тѣ у насъ.

Н. Г.

ЗЕМЛЕДЪЛЧЕСКИТЪ СЪЮЗИ ВЪ АНГЛИЯ

До гревата на Лондонскитъ докери въ 1889 г. може да се каже, че земеделческата класа въ Англия е била така нещастна и така лишена отъ каква-годъ организации, нито би могли да желатъ това самитъ буржуа. Подъ господството на едритъ собственици и на духовенството ти е нѣмала друго сръдство за борба, освенъ изборането на хора либерали въ народното представителство, които сж и обвинявали съ всевъзможни обвиняния, но подиръ не сж изпънявали нито едно отъ тѣхъ, както, напр., е направилъ Гладстонъ въ 1885 година.

Въ прѣвѣходни ранортъ, публикуванъ отъ Бенъ Филетъ, секретаръ на „Докъ Тарфъ Риверсайдъ“ и на „Общеработническото Великобританско и Трелендско Дружество“ ний сръбани единъ интересенъ отчетъ за състоянието на земеделческитъ съюзи въ Англия.

Съюзътъ на докеритъ е основанъ 38 други земеделчески съюзи, които сж свързани съ него. Капиталитъ имъ възлиза около 11,000 фр. Но силнитъ отъ земеделческитъ съюзи се намиратъ въ Линколнското и Оксфордско графства.

Докеритъ бѣха принудени да се съюзятъ, защото се яви необходимостъ да въспратъ изселването въ градоветъ на селскитъ работници, които бѣха сполучили вече, въ полза на патронитъ, да осуетятъ деѣ гревъ, тъй като тѣ сж естени си трудъ тукъ-си замѣстваха юниониститъ, които напускаха работитъ.

Земеделческитъ съюзи, слѣдъ като сполучиха съ този си прѣвъ опитъ, днесъ се грижатъ надъ собствения си развитие. Благодарение на агитацията и пропагандата на юниониститъ, можа да се подобри положението на работницитъ въ малкитъ чифлици, които сж единъ видъ малка собственостъ посрѣдъ голѣмата. Но английскитъ работници не сж реакционери въ този случай, защото за тѣхъ това е само стѣнка за национализацията на земята.

Освенъ това, работницитъ сж сполучили да се сдобиятъ съ увеличаването на заплатитъ, съ иллекция, управляюща работническитъ „коттажи“ (селски къщи), съ законъ, който опредѣлява умѣренъ цѣни въ време на жетва (специално за събирането на хмелтъ, който е тъй важенъ въ Кентското графство).

Нап-послѣ, тѣ сж сполучили да уредатъ допълнителнитъ часове и да сенигорятъ протекцията на съюза предъ сѣдилищата за такива работници, съ които сж етапали вѣкакви нещастни случаи въ време на работата.

Още една печалба за нашата буржуазия.

Пенадѣбито несправдане въпроса за измѣненето на Конституцията и предложе-

нието му отъ страна на правителството даване право да се мисли, че то се яви не на време и протича отъ чисто случайни обстоятелства и висши съображения на правителството, или по-добрѣ, на едного отъ правителството. Но фактитъ дойдохъ да раскриятъ сжидискиятъ причини, които се криятъ дълбоко задъ случайнитъ обстоятелства. Приемането на законопроекта за измѣненето на Конст. гунята отъ едно грамадно болшинство народни представители ни доказва, че това измѣнение се иска вече отъ една класа, че то напълно отговори на интереситъ на тая класа. Наистина, правителствения вѣстникъ „Свобода“ обясни побужденията на правителството да иска измѣнение на Конституцията, съ една сръдечна простота, която ни напомни дѣтинската наивностъ. Побужденията на правителството, споредъ в. „Свобода“, сж: 1) че Кнзъ ни не може да се ожени, безъ да се измѣни 38 чл. отъ Конституцията, сир. висши политически съображения изискували това измѣнение; 2) че се извършиха много беззакония, за които обвиняватъ и ще обвиняватъ ония, които сж ги вършили и сж допускали да се вършатъ, а за това трѣвало беззаконията да се озаконятъ, да изъ се даде законно оправдание; 3) че това измѣнение незначало правата на народа и че било полезно и економно. Таква биле побужденията на правителството. Нѣма никакво съмѣнение, че тия именно побуждениа накарала правителството да подигне въпросъ за измѣненето на Конституцията. Нѣма сѣщо така съмѣнение, че тѣ не сж такива сериозни побуждения, които да оправдаватъ измѣненето на Конституцията. За това на прѣво време мислѣмъ се, че предложението на правителството ще удари на камъкъ. Но не така излѣзе. То се прие съ едно грамадно болшинство. Кое накаръ днешното Народно Събрание да се съгласи съ измѣненето на Конституцията? Очевидно е, че не побужденията на правителството. Правителствения в. „Свобода“ може да излѣзе да ни увѣрва, че то е приело предложението отъ патриотизмъ и други такива съображения. Обаче, не е мѣчно да се види, че това не е вѣрно.

Нашето Народно Събрание днесъ се състои отъ едно голѣмо число фабриканти, предприемачи, търговци и отъ депутати, които напълно зацѣпаватъ интереситъ на буржуазията. Но главното е, че най-влиятелнитъ депутати въ днешното Народно Събрание принадлежатъ къмъ нашата буржуазна класа. Измѣненята, които предлагатъ правителството, не представляватъ за тази класа никаква опасностъ; напротивъ тѣ сж тъкмо въ нейния интересъ да ги приеме. Гласуването на законитъ отъ едно нищожино малцинство народни представители може да принесе ней твърдѣ голѣми ползи; намаленето числото на депутатитъ не ъ вреди; приемането на орденитъ украсава тѣхнитъ богатства—богатството е тѣлеславно. Какъ казано, най-сжидискиятъ измѣнение, искани отъ правителството, могатъ само да услзватъ ней-

ното господство. Тя не иска тия измѣненя, но тя отъ своя гледна точка излѣзе достатъчно умна, за да разбере ползата за себе си отъ измѣненята. Единичното измѣнение, което може да смути нейнитъ прѣвославно-буржуазни чувства, бѣше измѣненето на 38 чл. Но въ тоя пунктъ правителството направи видоизмѣнение. Отъ друга страна, и това пъкъ измѣнение не кача нейнитъ економически и политически интереси и доста бѣше една малка отсѣжка въ тоя пунктъ, за да се приеме предложението напълно.

Изобщо, противъ измѣненята на Конституцията, предложени отъ правителството, сж изключително измѣненето на 38 чл. нѣма днесъ никаква общественна сила. Нѣма общественна сила, която да се бори за неизмѣняването на Търновската Конституция, създадена отъ „народно-либер. партия“, която днесъ сама предлага да се измѣни. Ония, на които интереситъ изискуватъ да се не бута Конституцията и да не се измѣнява въ ущербъ на „народнитъ права“—селскитъ, занаятчинтъ и малкитъ търговци, сир. нашата дребна буржуазия—се бои отъ вѣкавко политическо и економическо развѣрване, тѣ сж инертна масса, „народа“, който нищо не е способенъ да направи, освенъ да служи за подбора на вѣска реакция. Има една общественна сила, която е плодъ на економическото развитието на нашата страна, която ще расте съ уголѣмиването на това развитието, и въ интереса на който е да иска едно разширение на политическитъ права. Тя е работническата класа. Но нейнитъ работници, съ изключение на малкитъ, не съзнава още, че безъ политически права ти не може да извоюва никакви економически подобрѣни и не може да се устрои економически. За това днесъ единствена класа, която съзнава своитъ политически задачи, която управява днесъ нашата страна, която се ползува отъ политическата сила за въ своя полза и въ интереса на която е измѣненето на Конституцията, се явява капиталистическата или нашата буржуазна класа. Тамъ е причината, дѣто предложението на правителството за измѣненето на Конституцията се прие съ толкова грамадно болшинство. А това ни показва, че нашата държава етапа напълно классово-държава, която се основава на классовото раздѣление на нашия народъ, и правителството, отъ каквито побуждения и да се ръководи, безсѣзнателно се явява представителъ на тая класа и испълнителъ на волята и желанията ѣ. Съ това то се явява ордѣне, което засилва нашата млада буржуазия и помага да съзнае своята сила напълно.

Впрочемъ, нашата буржуазия, съ приетото измѣнение на Конституцията, придобива още една печалба.

Дим. Вратановъ.

Въ статията ни „Полжението на нашитъ фабрични работници“, помѣстена въ № 4 на вѣстника ни, се е възникнала една

крупна погрѣшка: вмѣсто паражението, да се унищожи наемния трудъ за женитъ, да се чете: да се унищожи наемния трудъ за женитъ.

ЖЕНАТА и СОЦИАЛИЗМЪТЪ

(Скъска, държана на 1-й Ноември въ събрание на Търновската социалистическа група, отъ М. Х. Иванова.)

(Продължение и край).

По азъ казахъ по-горѣ, че разнитъ форми, въ които се е проявявало женското робство напълно сж се опредѣляли и опредѣлятъ отъ начинитъ на производството отъ ордѣния на трудътъ. Днесъ, блатъ дарение на новия начинъ на производството положението на жената е приело съвсѣмъ друга физиономия. Машинитъ—тѣзи блатъ годѣтели и освободители на цѣлото човѣчество отъ тежкий физически трудъ, тѣзи гигантски сили и грамадни събрания на 19-й вѣкъ не захтеваха да уважатъ своето благотворно влияние и върху женитето на жената. Не само като работница, но и съвършено като замѣтатъ човѣшкия трудъ, тѣзи стоманени работници нѣвъзможно вече сжидествуването на живитъ робин. Тѣ напълно оправдаватъ и пророчеството на Аристотеля, който предъ 2-хилѣди години е казалъ, че робството не би сжидествувало само тогава, ако се налѣрѣха ордѣни, които да произведатъ сами. И дѣйствително. Отъ робъ на тежкия трудъ и на неусѣвршенствуванитъ дребнѣ сѣвча човѣка днесъ се обръща само въ простъ регуляторъ на грамаднитъ ордѣни за производство. Производството днесъ толкова е усѣвршенствуванно и улеснено, щото личнитъ способности, знание и ловкостъ не играятъ никаква роля.

Силата на мъжътъ при производството не е необходима, тъй щото и слабата жена и още по-слабото дѣте могатъ да работятъ и дѣйствително, замѣстятъ тѣ. Жената днесъ е повикана отъ жития експлоататоръ капиталистъ да захтежи въ фабриката съ една по-ниска заплата своя мъжъ, братъ или синъ. Тя е истръгната отъ семейството, отъ свои тѣснѣ домове, кръгъ и е принудена да се подвизава въ голѣмата фабрика, за да блатъ общественна производителка. Собствеността, която ѣ е прѣвзрала с доманното огнище и е правила мъжътъ господаръ въ семейството е вече изчезнала, а заедно съ ней и инстинктъ за подчиненето на жената подъ игото на мъжътъ. Тѣ вече нѣматъ собственостъ и сж принудени и двамата, а по нѣкога и съ дѣцата си (ако тия сж малко поотраснали) да продаватъ своитъ рабѣ на капиталиста, за да изваждатъ прѣживаната си. По този начинъ, жената заедно съ мъжътъ става бездоменъ и безсобственъ работникъ и влиза въ редовитъ на прѣдтарата. Днесъ напредъ въ Европа дѣто се работи съ най-усѣвршенствуванитъ машини, индустриализираната жена е конкурентка на своя мъжъ, братъ, или синъ

КОМУНИЗМА

и

Економическата Еволюция

отъ Поль Лафарга

(Продължение)

Но когато трѣбаше да говори за комунизмътъ и да постави индивидуализмътъ като доктрина (учение) на бѣднитъ, Г. Демолетъ, както и дълбокомислителъ и всезнающъ Херберъ Спенсеръ побърза да смѣси комунизмътъ съ фонеконаризмътъ*). Веднѣжъ стѣпилъ на тоя пѣтъ, той намира на вѣскаждъ комунисти; благороднитъ, които живѣяха въ дворецѣтъ, бѣха комунисти; буржуата, които напущатъ рискветъ въ промишленитъ и търговскитъ предприятия, за да заематъ безопаснитъ държавни мѣста, сж комунисти; вардѣте се отъ тѣхъ, тѣхъ ще постигне участта на благороднитъ.

Комунизмътъ е най-лошото нѣщо: той поража апатията, мързельтъ, пречи на развитието на отдѣлната личностъ, затѣмъ човѣкътъ: той приведе за примѣръ лѣвивия Истокъ, гдѣто всички племена годятъ комуналенъ животъ. Комунизмътъ е обществегата организация (наредба) на пастирскитъ народи, защото трѣбата нѣгѣе отъ само себе си.

*) Обществениотъ лажежне.

безъ да се пужае за това отъ човѣческия трудъ: трѣбата е емблема, символъ на комунизмътъ.

Наопаки, напредничавитъ народи, които играятъ голѣма роль въ историята, сж индивидуалистически народи, такова сж: Римленитъ, които завоеваха Старий Свѣтъ, Англосаксонитъ, които колонизираха (превърнаха въ свои колонии) Новий Свѣтъ, който италианскитъ народи владѣяха, но не можиха да задържатъ велѣдствие на коммунистическитъ си стремления и навикътъ си да се обѣгватъ на държавната помощ.

Комунизмътъ е нѣсна форма на общественний животъ, която подобава само на варварскитъ племена, които населяватъ високитъ полени на Азия. Индивидуализмътъ е, наопаки, най-висшата форма на общественний животъ на напредничавитъ народи. Най-добрата индивидуалистическа раса е Англосаксонската раса, тя ще присвои цѣния свѣтъ, ако латинскитъ народи не се събудятъ отъ апатията и не взематъ да дѣйствуватъ безъ помощта на Държавата.

Отговорътъ на гражданина

Поль Лафарга.

Председателъ. Г. Лафаргъ иска позволение, за да каже нѣколко думи на Г. Демолетъ. Има ли вѣой нѣщо противъ това? (Нѣма! Нѣма!)

Г. Лафаргъ има думата.

Лафаргъ. Господа, азъ ще бѣда краткъ, защото Г. Демолетъ ми улесни задачата. Той нападна Държавата, но и ний така сжко я нападаме... (Смѣхове и ржкопѣскания). Ний искамъ да ѣ уничтожимъ. Ний вземемъ, че Държавата е крѣпостта на капитализмътъ, че ако капиталистическата класа нѣмаше свои полиции, свои солдати, сѣдни и тъмничари, за да ѣ пазятъ, защото е малочисленна, то стигаше само работническата класа да стане на кракъ и тя би изчезнала (позн ржкопѣскания). Ако разгледате цѣлата история, вий ще видите, че Държавата е организация на прѣтѣнителнитъ и угнетателнитъ сили на привилегированитъ класи, и че завоезанието на Държавата е осигурявало вѣскага на завоеующата класа преобладание въ обществото.

Въ стара Франция, кралското достоинство, което улещствориваше благородността, владѣеше Държавата, която покровителствуваше тогава привилегитъ на аристократията. По щомъ като падна тая въ рацѣтъ на буржуазията, тая послѣдната стала господарка на обществото и се покровителствувала чрезъ нея (Ржкопѣскания)

Въ коммунистическото общество не ще има привилегировани класи, ще има само работници, хора съ еднакви права и длѣжности; слѣгователно тамъ не ще има нужда отъ Държава (Ржкопѣскания), защото не ще има кого да зацѣпва: вѣскакой ще зацѣпва себе си (Ежклѣмации и смѣхове); защото всички ще бѣдатъ равни, и ще прибавя.

Женския труд, като по-евтин, навсякъде се предпочита пред мъжкия. Тъй щото новите начини на производството, като правят жената способна за работа и като я освобождават от економическата зависимост, от една страна, я освобождават от игото на мъжът, но тй я подчиняват под двойно по-тежко иго на капитала, от друга страна. Жената днес е наемник, фабричен, работнически много не-оказан, не-експлоатиран и онеправдан от мъжът. Тя е обрната въ пролетарии.

Предъ видъ на това, социалистът, които събират страдащото, експлоатираното човечество подъ своето знаме и го подготвят за великото освободително дѣло, не могат да игнориратъ цѣла човѣшка половина, която живѣе при скитни условия и се експлоатира много по-бесбожно отъ колкото мъжът-пролетарий. Тѣ пропагандиратъ и сѣ дѣлани да пропагандиратъ своитѣ социалистически идеали на угнетенитѣ и експлоатиранитѣ жени и работитѣ за тѣхното освобождение. Елементитѣ за окончателното женско освобождение сѣ приготвени отъ новитѣ начини на производството. Бѣло улесняватъ трудътъ, машинитѣ правятъ жената производителка и я освобождаватъ отъ економическата зависимост и властта на мъжътъ, а отъ друга страна, при това раздѣленіе на трудътъ, жената днес е освободена отъ всички почти главни домашни работи, които ѝ отнематъ времето, тъй щото тя става свободна производителка и равноправна другарка на мъжътъ. Дребната индустрия, която до сега е приковала жената въ къщи и я е правила необходима въ нея, днесъ е стѣпнала мѣсто на едрата. Хурката, претеното, стапътъ и чешкиятъ, които сѣ били специално заняти на жената, ставатъ вече безполезни въ пѣнитѣ райѣ, защото сѣ замѣстятъ отъ огромнитѣ машини. Едрото тъкачно производство въ фабриктѣ съчинява и прави неизменно дребното въ къщи. Въмѣсто да изпѣе сама малко прѣжда и да истѣе нѣколко аршина платно, за което прахосва сума време и пари, жената може да си купи всичко това на готово и много по-евтино. Въ напредналитѣ въ економическо отношение страни, гдѣто съществува най-голямо разпредѣленіе на трудътъ, гдѣто частния трудъ сѣ замѣсти отъ обществения, жената е освободена отъ много дѣлности. Обществентѣ гетварници и пералници, гдѣто сѣ работи съ машини, правятъ излизно готвеніето и правеніето въ къщи; общественитѣ забавачници и пансионъ, въ които сѣ въсѣтватъ дѣцата отъ хора въщи и специално назначени за това, освобождаватъ майката отъ най-тежката и деликатна дѣлности. Така щото, въ едрото производство ний виждаме великото освобождение на цѣлото човѣчество, а най-вече на жената.

Благодарение на тѣзи нови условия на живота, днесъ съществува едно всемирно освободително женско движение. У женитѣ въ образована Европа и Америка се е пробудила идея за окончателното освобождение отъ властта на мъжа. Тѣ на-

предъ водятъ усиленна пропаганда между своята половина и като си подаватъ ръка, сдружаватъ се и воюватъ подъ едно общо знаме—окончателното освобождение на жената. Женитѣ въ Америка, благодарение на постоинната имъ борба за освобождение, днесъ сѣ ползватъ съ най-голяма свобода въ свѣта. Тѣ въ нѣкои градове сѣ извоювали граждански и политически права, тъй щото могатъ да бѣдатъ избиратели и избираеми. Нѣколко градски съвети и кметски кресла сѣ въ рацѣтѣ на женитѣ. Въ общо, за тѣхъ сѣ открити велики прѣфесии, които въ нѣкои европейски държави сѣ достояние само на мъжътъ.

Нека сега видимъ, да ли ний трѣбва да стоимъ вънъ отъ това движение, да ли и у нашата българка трѣбва да се пробужда съзнание и защо ний 'социалистътъ' сѣ поставили въ своята програма освобождението на жената, като една отъ крайнитѣ цѣли на социализма.

Нашата страна, както знаемъ, е трѣгнала въ нѣта на капиталистическото производство. Ний прекарваме сега ови разлагателенъ процесъ, въ който вѣчно старо превада, съчиня се и сѣ замѣсти съ най-усѣвършенстваното. Въмѣсто сѣ старитѣ дребни съчиня ний почваме да работимъ съ машини и то най-усѣвършенствувани. А тъй ний знаемъ, че колкото сѣ по-усѣвършенствувани съчинята на трудътъ, толкова повече личнитѣ способности, знание и левостъ изгубватъ своето значение. Затова хитритѣ капиталисти предпочитатъ по-евтиния женски трудъ предъ мъжкия, и ний виждаме навредъ въ нашитѣ фабрики да работятъ жени и дѣца. Този фактъ сѣ констатира въ списанието „Денъ“ въ статията „Нашата статистика и нашитѣ фабрики“ (кн. III и IV, втора година). Предъ видъ на това, че капитализма сѣ ползва у насъ въ най-новата форма на експлоатация и по този начинъ развива, женски пролетариатъ, дѣлността е на нашитѣ социалисти да не оставатъ женския елементъ незначенъ отъ пропагандата на своитѣ идеи. Женската половина не трѣбва да се игнорира, но сега най-активно сѣ дѣйствува между нея и сѣ привлича въ редовѣтѣ на партията пролетаризираната жена. Само съ усиленна пропаганда и неуморима дѣятелностъ, ще сѣ ползватъ и у насъ—съзнателни и свободолюбни жени, които ще сѣ борятъ за своето освобождение. По този начинъ у насъ ще сѣ създаде женско движение, което ще бѣде частъ отъ всемирното освободително движение. По всичко това, пакъ повтарямъ, е дѣлността на нашитѣ социалисти. Ний трѣбва да облекчимъ на жената кѣмъ какво и води историческото развитіе на човѣчеството. Да имъ пропагандираме идеитѣ за окончателното освобождение на жената, като сѣдновременно имъ указваме, че това пѣло освобождение е невъзможно при съществуваща още у насъ тѣсна запалителска нереда, основана на подчиненіето на жената подъ властта на мъжътъ. Да сѣ стараемъ да ги убѣждаваме, че жената, както и

мъжътъ—зависитъ отъ една обща частъ, че тѣхното положение е неустойчиво, и че тѣ днесъ или утрѣ ще бѣдатъ съчиня отъ конкуренцията на новозараждащото се у насъ капиталистическо производство и ще бѣдатъ принудени да сѣ простятъ съ своето самостоятелно съществуване и домашно огнище и ще вѣзватъ въ редовѣтѣ на пролетариата. Да сѣ стараемъ да имъ докажаме, че тѣхното освобождение не е възможно и, при капиталистическото общество, е основано на грабежа и експлоатацията. Освобождението на жената е възможно само въ общество, въ което не ще има експлоатация, въ което всѣки ще бѣде длъженъ да работи и ще сѣ възнаграждава споредъ трудътъ си и гдѣто жената, като освободена, благодарение на машинитѣ и раздѣленіето на трудътъ, сѣ рѣчки почти не-главни домашни работи, ще може да стане производителка и само тогава ще сѣ освободи отъ двойната зависимостъ—отъ игото на мъжътъ и отъ игото на капитала. А такова общество е социалистическото. Само въ него жената ще стане свободна и равноправна другарка на мъжътъ и гражданка. Само тѣкъ въ стѣтственіето на капитала, който сега има рѣшающъ гласъ при брактѣ, може да стане дума за свободна и искрена общъ и истински другарски животъ. Вънъ отъ това общество нѣма свобода за жената. Ето защо женския въпросъ е социаленъ въпросъ; ето защо една еманципирана жена не може да не бѣде социалистка. Социалиститѣ искатъ пѣлна свобода, независимостъ, и равноправностъ. Научето тѣхнитѣ зложни противници ги клѣветятъ предъ обществото, че тѣ искатъ общностъ на женитѣ, еманципация на пѣлѣта. — Не. Това сѣ гнусни клѣвети. На социалиститѣ сѣ приписватъ качества и дѣйстви, които притежаватъ и практикуватъ въ сегашното общество тѣхнитѣ безразлични противници. Социалиститѣ искатъ тѣкмо обратното. Тѣ ясно изказватъ своитѣ вѣзидове и формулиратъ своитѣ искания. Тѣ искатъ да премахнатъ сѣдѣствующия сега развратъ и да установятъ пѣлна свобода и независимостъ между хората. Кѣмъ това сѣ стрѣмятъ, това тѣ искатъ и за това сѣ борятъ. Само съ удрието послѣдния частъ на капитализма ще изгрѣ зарята на пѣлното женско освобождение; само въ социалистическото общество е възможно пѣлно социално и политическо равенство на двата пола.

Нека опий, които сѣ борятъ за свобода и независимостъ, на които е присѣдце освобождението на страдащото човѣчество, нека тѣ преминатъ въ редовѣтѣ на социализма и станатъ негови достойни и горѣщи привърженици.

Администрацията на вѣстника молни абонатитѣ си да съобщаватъ въ време промѣняваніето на адреситѣ си.

МАЛКА КОРРЕСПОНДЕНЦИЯ.

СОФИЯ, Д. Въ най-интересното време прекарайте да пишете. Каква стана?

РАЗГРАДЪ, К. Отговорете, получихте ли книгитѣ отъ Търново.

ХАСКОВО, Г. Пратили ли вѣстника. Нишете, получавате ли го редовно?

СТАРА-ЗАГОРА, Н. Гдѣ остана общинитѣ Ви?

ВИДИНЪ, И. С. Геновъ. Истника 17 екземп. ти се испращатъ. Ще получишъ и единъ качащъ квантацин. Паритѣ продай Шуметь, печатница „Основа“.

ТЪРНОВО, Т. Постомпирова. № 1 отъ вѣстника не остана тука. Попскайте отъ Богоевъ; той трѣбва да има пѣлници. Д. В.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО ДВИЖЕНИЕ

ВЪ БЪЛГАРИЯ

СЛИВЕНЪ.

Нашия градъ, както е извѣстно, е чисто капиталистически, единъ отъ най-развититѣ промишлени центрове въ България. Той се е славилъ и преди освобождението съ своитѣ добри платове, обработвани съ тогавашнитѣ рѣчни станове. Днесъ тия станове сѣ измѣстени отъ голѣмитѣ тъкачни машини. Отъ рѣчни, съчиня сѣ превърнаха въ механически, прикарвани въ дѣлственіето отъ вѣтра. Днесъ за днесъ въ Сливень има 15 фабрики, на които работятъ 700-800 работници. По-голямата частъ отъ населението е обрната, благодарение на днешното обработване съ машини, въ наемни работници, лишени отъ сѣрдѣта за производство и принудени да сѣ продаватъ у фабрикантитѣ. Преди освобождението тѣзи хора работѣха въкъи у дома си на своя станъ и тѣхния трудъ бѣше цѣненъ, можеше да ги прехранива. Но сега грамадитѣ машини истласаха рѣчнитѣ имъ станове, като негодни за употребление. Съ машинитѣ, както е извѣстно, сѣ произвежда по-много и по-евтино. А днесъ може да вирѣе само този, който продава по-евтино, сѣдѣвателно, който работи съ машини. Естествено е, че всички дребни собственици, които пѣматъ нуждитѣ сѣрдѣта да си купятъ машини, ще пропаднатъ. Така и стана.

Печувана е сиромашията въ нашия градъ. Който утѣждава, че нашата страна е запазена отъ лопитѣ сѣтнини на капитализма, нека дойде въ Сливень и сѣ увѣри въ противното. Пазари е прѣпълненъ съ работни райѣ, които очакватъ добрата воля на фабрикантитѣ да ги наематъ. Ужасно зрѣлище сѣ представя предъ очитѣ на наблюдателя, когато фабрикантина си замине съ потребното число работни райѣ, които той е купилъ. Иначе и писци сѣ чуватъ отъ останалата тѣлна, която е обрѣчена да гладува, защото не може да сѣ наеме да работи. Разбира се, капиталистѣ-фабриканти сѣ възползватъ отъ това обстоятелство, за да намаливатъ, както си патъ,

защото никой не ще има интересъ да пакости на другитѣ, между това въ капиталистическото общество, не само че капиталистическата класа пакости на работническата класа, но и членозѣтѣ на тия двѣ класи си пакостятъ единъ на други.

Азъ току що ги казахъ, че въ нашето общество има постоинна голяма, както между фабрикантитѣ, така и между търговцитѣ, и че гикѣй не може да успѣй, до като не направи другитѣ нещастни. Докторътъ, напр., сѣ моли за пастинка и охтика, за да си изважда хлѣба. Въ бѣдѣщето неприячно на нашето общество, гдѣто индивидуалнитѣ интереси не ще си противорѣчатъ, не ще сѣ има нужда да сѣ покровителствуватъ живущитѣ въ миръ и съгласие хора.

Г. Демолетъ току що говори за коммунистическитѣ общества, и ни каза, че трѣбата е била основа на всички коммуни. Позволете ми да ви напомня, че въ Мексико е имало много голѣми коммуни, които не развѣждаха трѣбопасни животни, както дребнитѣ комунални племена, които кръстосватъ още високитѣ полени на Азия. Въ Перу е имало едно чудесно коммуни. царство, което караше да сѣ очудватъ всички ония, които го изучаваха по съчиненията на дивитѣ му разрушители, **завоевателни**, макаръ че единственитѣ трѣ опасно животни въ тая страна бѣше вгонътъ, и макаръ че той сѣ развѣждаше въ много малко количество и сѣ отглеждале много грижливо. Вий виждате отъ казачото, че трѣбата не е ещественното условие

за появяваніето на коммунизмътъ; всички народи сѣ минали презъ тая форма на общественъ животъ, както — и презъ патриархалното семейство, което е на нѣта на своето разрушение. Всички народи сѣ почнали отъ коммунизмътъ на населяющитѣ високитѣ полени на Азия или Британскитѣ острови племена. Английскитѣ агрономъ Маршалъ, който пишеше въ края на миналий вѣкъ и който Менъ цитира въ своитѣ „Селски общини на Истокъ и Западъ“, ни напомня за общественни организации (наредби) на британскитѣ земледѣлци съвършено прилични на руския *Миръ* 1). Първитѣ английски колонисти, които изгѣзоха на бѣргонетѣ на Сѣверна Америка, сѣ организираха въ селски коммуни. Азъ ви предавамъ факта споредъ Мена, забѣлжителното съчинение на който го прави авторитетъ (човѣкъ, който трѣбва да сѣ слуша) по въпросътъ.

На умътъ ми е единъ фактъ, върху който обръщамъ вашето внимание, защото той е интересенъ отъ философска гледна точка. Въ селскитѣ коммуни въ Индия, тѣй добрѣ изслѣдвани отъ Мена, който е билъ законоводецъ на английското правителство въ Индия, нѣма никаква слѣда отъ напѣнитѣ идеи за справедливостта, правото и дѣлността 2). Защо? — Защото въ нѣдрата на ком-

1) Община.

2) Ето преводътъ на текстътъ: „Въ нѣкоя индийска коммуна не сѣше тѣсна понятието за право и дѣлностъ въ юридически (правовъ) смисълъ на думата; обидения човѣкъ не сѣ оплаква за сполѣбата го несправда, но за нарушеніето вѣдѣние на това

редѣтъ на малкото общество.“

Това наблюдение потвърждава гениалното мѣние, което Локъ изказа още въ XVII вѣкъ, че идеята за правото е естествена отъ вѣжданіето на частната собственостъ; тя ще изчезне, докѣ като сѣ уреди отново комуналната собственостъ. Ще сѣ остане само стария и първобитни законъ на отплатата, съгласенъ отъ миролюбивитѣ и братски отношения, въ които ще живѣятъ хората отъ най-различнитѣ раси и народности.

Бѣл. на превод.

платитъ на своитѣ работници, които и безъ това една стигатъ за удовлетворение на най-необходимитѣ нужди. Иждиватъ за експлоатация на работническия трудъ е така развита у нашитѣ фабриканти, щото тѣ всъщности се стараятъ да намаляватъ платитѣ и уголъмяватъ работния день.

Напоследѣтъ тѣ измислиха и друго едно сръдство за експлоатация. Наговориха се всичкитѣ и рѣшиха да отворятъ близо при фабриктѣ единъ дюкитъ, въ който да се хранятъ работницитѣ имъ и като прихващатъ храната на работната имъ заплата. Това е едно странно сръдство за експлоатация. Много икти въ такива случаи работницитѣ оставатъ длъжни на фабрикантитѣ. Обаче, работницитѣ започватъ да разбиратъ всички тѣзи дѣйствиа на господаритѣ си, захващатъ да съзнаватъ положението си, социалистически идеи, които плашеха фабрикантитѣ и до неотдавна работницитѣ, започватъ да проникватъ сръди тѣхъ и тѣ сериозно се замислитъ надъ своето положение. Сръдъ последното сръдство, което фабрикантитѣ искаха да упражнятъ, работницитѣ искаха желание на туканитѣ социалисти да се заематъ и имъ помогнатъ въ този случай. Тѣ ги помолиха да се застъпятъ за тѣхъ, да отворятъ гостиница за работницитѣ, та „вмѣсто да се ползватъ и ги грабятъ господаритѣ имъ, това да отива за поддръжане на социалистическата партия у насъ“. Това е радостно явление въ исторiята на нашето работническо движение. Работницитѣ разбиратъ кои сѫ истинскитѣ имъ приятели и се присъединяватъ къмъ тѣхъ. Ний ги поздравяваме за това имъ поведение и ги призиваваме къмъ редоветъ на „Българската социалъ-демократическа партия“, която е истинската закрилица на всички угнетени и експлоатирани. Тѣ трѣба да разбератъ, че спасението имъ е въ социализма и че „освобождението на работницитѣ е дѣло на самитѣ работници“.

С.

ШУМЕНЪ.

Социализмътъ плаши не само проститѣ хора, но и нашитѣ просвѣтителни—учителитѣ. Най-много ги плаши, разбира се, разпространението му между ученицитѣ. Съ цѣль да се попречи на разпространението му сръди учащата се младежъ, нашитѣ просвѣтителни миналата година развиха една чудесна дѣятелностъ, която никакъ не мяза на просвѣтителната. Миналата учебна година въ много гимназии учителитѣ организираха комиссии, задачата на които бѣше да ходятъ отъ къща на къща и да правятъ обиски на своитѣ въспитаници, за да уловятъ социалистически книжки. Тази година не се чуваха за такива ибѣща. Но учителитѣ на туканото педагогическо училище сѫ рѣшили да дадатъ похвалната инициатива въ възобновенiето на тази своеобразна педагогическа дѣятелностъ. Презъ тази пѣдѣля една комиссия отъ двама учители на туканото педагогическо училище влиза въ класъ, извиква двама ученици и имъ обявява предъ цѣлия класъ, че ще отидатъ въ класитѣ имъ, за „да видятъ какви книжки четатъ“. Комиссията, за по-голямъ, вижда се, ефектъ, взима съ себе си и единъ полицейски стражаринъ. Двама ученици, конвоирани отъ единъ стражаринъ и двама тѣхни въспитатели, сръди бѣлъ день, се прекарватъ презъ града, като престъпници, отъ просто подозрѣние, че тѣ четатъ „опасни книжки“. Чудесни отношения, идеални отношения между въспитатели и въспитаници! Или?

Така въ нашия градъ се искоренява „социалистическата изва“ между учащата се младежъ! Сега да ви съобща ибѣщо и за митинга, които стана въ нашия градъ на 6-и того. Както видѣхте отъ бѣлѣжката ми къмъ дописката въ минали брой, прѣспа се по града ни едно иззаване къмъ гражданитѣ отъ Шуменски Окржгъ, подписано отъ 10 души граждани, което, като указване че не му било времето да се измѣнява „нашата святина—Конституцията“—защото времената днесъ сѫ непорядъни—кайбше гражданитѣ на съборъ, за да обмислятъ върху въпроса за измѣненiето на Конституцията. На 6-и того митинга при всичкитѣ косвени старания на полицията предварително да го осуети, стана. Вирочемъ, на митинга присѣствуваха до 50 души граждани отъ града и отъ окржга. Малко, наистина, но като се взематъ предъ видъ обстоятелствата, при които той се свика, и това е много отъ страна на шуменскитѣ граждани. Остава да видимъ ще ли последватъ тѣхния примѣръ и въ

други мѣста. Слѣдъ като изслуша ораторитѣ, събрането, прие една резолюция, която се подписа отъ 20 души граждани и се испрати до шуменскитѣ представители, до Предсѣдатели на Народното Събрание, до Екзарха, до Предсѣдатели на Синода и до Варно—Преславския Митрополитъ. Същността на резолюцията е въ слѣдующето: България прѣживява непорядъно време и въ такова време не трѣбва да се измѣнява Конституцията. Най-много резолюцията обръща внимание на измѣненiето на 38 чл. и указва на това, че съ приехането на правителственното предложение се туряла преграда между народа и короната.

На край нека забѣлѣжимъ и това, че митинга се свърши много мирно, безъ никакви неприятни случаи.

Д. К.

ВЪ СТРАНСТВО

ВЕЛГИЯ.

Белгия се намира въ надвечерiето на една политическа революция. Борбата за правото на общо гласоподаване отъ день на день повече се изостря и приема революционенъ характеръ. Населението е крайно възбудено противъ властующата партия въ страната, която не иска да отстъпи и да признае по миренъ начинъ избирателнитѣ права на народа. Важни събития се очакватъ за напредъ.

Предъ видъ на това „Работническата Социалистическа партия“ рѣшила да свика извънреденъ конгресъ на 13 Декемврий т. г. на който ще присѣствуватъ делегати отъ всичкитѣ краища на Белгия. На дневенъ редъ сѫ поставени слѣдующитѣ въпроси:

- 1) Какво е сегашното положение;
- 2) Правото на общо гласоподаване;
- 3) Обща стачка.

Ний ще слѣдимъ разискванiята на конгреса и своевременно ще съобщимъ рѣшенiята, които ще са взематъ.

ФРАНЦИЯ.

Митинга на женитѣ въ парижъ.

Шестъ стотини жени и момичета присуваха миналата пѣдѣля на митинга въ Борсата на трудъ, гдѣто се държаша рѣчи въ полза на ограничението на женския трудъ. Събрането единодушно рѣши:

- 1) Закона да покровителствува женитѣ и мъжетѣ, които служатъ въ разнитѣ търговски заведения.
- 2) Да се опредѣли 8 часа работа на денъ и единъ день почивка въ седмицата.
- 3) Да се забрани бдението и нощния трудъ.
- 4) Да се забрани на женитѣ да работятъ шестъ седмици преди и послѣ ражданието.
- 5) Да се забрани спиранието на минаващитѣ предъ вратитѣ на магазинитѣ и дюкениитѣ.
- 6) Да се забрани на господаритѣ да държатъ прислужащитѣ въ дюкениитѣ жени и момичета и да ги задѣлватъ да имъ поставятъ пужнитѣ столове, за да си почиватъ, когато ибѣха купувачи.
- 7) Правосѣднiята на приюдитѣ (смѣсени смѣлиница, съставени половината отъ господари, половината отъ работници) да се разпространятъ на работницитѣ отъ двата пола.

Отъ издирванiята, направени до сега по Панамакия скандалъ, става явнo, че тамъ сѫ замѣсени много видни лица. Панамакията компания е подкупувала вѣстникаритѣ да минатъ и ибѣко отъ депутатитѣ да гласуватъ въ нейна полза. Тѣй напризмѣръ, отъ буржуазнитѣ вѣстници „Парижъ“ е получилъ 100,000 лева; „Радикалъ“ 100,000 лева; „Телеграфъ“ 200,000 лева.

Единъ отъ сегашнитѣ депутати, на име Боре, е заявилъ открито на парламента, че компанията му предлагала 25,000 лева, ако той се задѣлжи да зацѣпава нейнитѣ интереси въ парламента.

Изслѣдванiята на комиссията се продължаватъ и както се вижда, и правителството е замѣсено въ тия кражби. Панамакия скандалъ е най живо доказателство за нравственния упадѣкъ на буржуазията, която, за да сѫществува, трѣбва постоянно да краде.

ГЕРМАНИЯ

Въ последне време германскитѣ кундураджийски дружества сѫ имали годишенъ

конгресъ въ Франкфуртъ. Отъ 43 разни градове сѫ били испратени 46 души делегати. Най-главния въпросъ, който се е разисквалъ е билъ тоя: трѣбва ли въ едно и сѣщо дружество да влизатъ работници отъ единъ и сѣщъ занаятъ, или отъ разни занаяти. Конгресъ, слѣдъ като изслуша рапорта на депутата Бокка, рѣши по принципъ, че при сегашното състояние на занаята е по-добъръ да се организиратъ кундураджийскитѣ въ единъ кундураджийски съюзъ. По предложението на одного отъ депутатитѣ, събрането рѣшава да се свика най-късно слѣдъ двѣ години конгресъ отъ всичкитѣ шивачи, кундураджии и шапкарни.

Отъ рапорта на Бокка стана явнo, че кундураджийскитѣ въ настояще време брой по-вече отъ 10,000 членове и че неговитѣ разходи възлизатъ на 11,712 марки. Отъ органа на съюза е получено чистъ приходъ 4,250 марки.

Петдесетъ хиляди жени сѫ подали въ Германския рейстагъ едно заявление, съ което искатъ, щото университетитѣ за напредъ да бѣдатъ створени не само за ма-

жетѣ, но и за женитѣ. Тѣхното предложение се състои отъ единъ томъ, който съдържа 2,458 страници.

ШВЕЙЦАРИЯ

Средъ последната статистика въ Швейцарскитѣ университети презъ зимата отъ 1891—92 година е имало 3,152 студента отъ които 432 сѫ жени. Повечето отъ тѣхъ слѣдватъ въ Женевъ, Цюрихъ или Бернъ. Въ факултета на наукитѣ слѣдватъ 254; по Медицината 170, а по Правото само 8. Но Богослѣнието ибѣмъ ни една.

Женитѣ, които слѣдватъ въ Швейцария сѫ повечето иностранки. Има 149 рускини, 23 ибѣмдойки и 10 българки.

ИЗВѢСТИЕ.

Излѣзе отъ печатъ № 11 отъ „Българ. социалъ-демократическа Библиотека“, кн. IV отъ отдѣла за работницитѣ—

КОЙ НА ЧИЙ ГЪРВЪ ЖИВЪЕ

отъ С. Дакисина.

Преведе отъ руски Е. М. Цѣна 30 ст.

ОБЯВЛЕНИЕ

ПЕТРЪ ХР. ГАБРОВСКИ

свършилъ фотографското искусство въ г. ЖЕНЕВА извѣстия въ почитаемата публика, че е отворилъ нова българска фотография въ г. ТЪРНОВО, сръдъ Чигалницето „НАДЪЖДА“ и почва да работи отъ 15-и Декемврий т. г.

Фотографията е снабдена съ най-нови усъвършенетвовани машини и фотографски принадлежности. Работи чисто, бързо и евтино портрети отъ всѣкаква величина. Поржкитѣ най-акуратно се изпълняватъ.

г. В. ТЪРНОВО

5-и Декемврий 1892 год.

1—3

КНИЖАРНИЦАТА

на

Г. И. ПЕНКОВЪ и С-ие.

въ гр. КАЗАНЛѢЖЪ

Приема подиски за България на руския илюстриранъ журналъ

„НИВА“

За настоящающата 1893 г. съ 12 тома мѣсечни сборници, съдържащи разни отборъ съчинения на знаменити писатели, съ единъ албумъ съдържащъ 10 изиции акварелни картини, съ 12 парижки моди и 12 чертежи на рани шевове и кройки.

ЦѢНА 10 РУБЛИ

(26 ЛЕВА ЗЛАТНИ)

Желаниитѣ да получаватъ журнала отъ 1-и Януарий могатъ да побързатъ съ подискиитѣ си най-късно до 15-и Декемврий т. г. Доставятъ се и цѣли изицино подбързани и неподбързани течения отъ истеклитѣ години, заедно съ принадлежакитѣ тѣмъ премии

ОТДѢЛНО САМО КАРТИНИ И АЛБУМИ,

Картини: по 6 и 8 лева

Албуми: (отъ 1891-92 г.) по 10 лева.

Освѣтъ всички руски, при горѣномѣнатата книжарница се приематъ подиски за България и на всички западно-европейски журнали, списания, вѣстници, газети и пр.

Обявявамъ, че г. Ст. Джемджиѣвъ е агентъ на в. „Работникъ“ въ Търновски окржгъ. Молимъ да му се оказва нужното довѣрие.

Излѣзе отъ печатъ извѣстната книга на Фр. Енгелса—„ЛЮДОВИКЪ ФЕЙЕРБАХЪ“. Преводъ отъ руски, цѣна 1 левъ.

Шуменъ, печатница „Основа“